

ՕՐԱԳԻՐ ԱՅԼԱԲԱՆԱԿԱՆ

24 ՄԱՐՏ

ԵՐԵՎԱՆԻ ՏԱՐԻ 1862

ԲԻՒ 44

ԻՆՔՆԵՆԱԿՈՉ ԼՐԱՅԻՆՈՒ ՄԵ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԱՌԱՋԻՆ

Եյս միջոցիս մեկի մէկ ինքնակոչ Լրաբեր մըն ալ յաճախելով՝ միակերպ Եզգային կարեւոր յուրեր կը հաղորդէ :

Ենցեալ օր այս Լրաբերը բռնկելով մը վրաս դալով՝ դարմանալի ու միանգամայն անհաւատալի լըւր մը հաղորդեց, որուն վայոք մէջերնիս սա հետեւեալ երկար ու ջերմ խօսակցութիւնները անցաւ :

ԼՐԱՅԵՐԸ

«Լսեցիր Պ. Խմբագիր, այս տարի այս էնչ տօն սահմանեցին » :

ՊԱՏԱՍԻԱՆ

— Ի՞նչ ըսել է « Տօն սահմանեցին » :

Լ. Եյսինքն՝ կիրակի հաստատեցին » :

Պ. Որո՞նք :

Լ. Հայերը :

Պ. Ո՞ր մասը :

Լ. Չեմ հասկընար, որոշ ըսէ :

Պ. Եյսինքն, Եկեղեցակա՞նք թէ աշխարհականք :

Լ. Են յայտնի չեմ գիտեր, բայց այն օրը Հայոցմէ ոմանք խանութինն չի բացին, մանաւանդ ջերմեռանդ Մասիսը, որ մինչեւ անգամ նոյն օրուան օրական թերթնալ չի հանեց՝ կիրակին չաւրելուն համար :

Պ. Եսկէ բան մը չելեր, կ'ուզեսնէ դուն ալ վաղը խանութդ մի՛ բանար, ու թէ որ բանիդ կուգայ նէ՛ տարի մըն ալ դոց պահելով քեզ պըտըտէ, ո՞վ ինչ կրնայ ըսել քեզնի :

Լ. Թողութիւն կընէք Պ. Խմբագիր, անանկը չէ. հապա այն օրը քանի մը աշխարհականներ (որոնց մէկն էր՝ Եկեղեցւոյ կառավարութիւնը Սահմանադրութեան քարոզողը), շիտակ Մայր Եկեղեցին երթալով ի պատիւ և ի յիշատակ այն օրուան՝ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանել տուին :

Պ. Որո՞նք հրամանաւր :

Լ. Գերազատիւ Տեղապահ Եպիսկոպոսին :

Պ. Պատարագիչ Քահանան ո՞վ էր :

Լ. Ս. Երուսաղէմի Եռաբերական Ե. Ժողոջն փոխանորդ Պ. Տ. Խաչակ վարդապետը :

Պ. Խաչակ վարդապետը... :

Լ. Եյս, որ զկնի Ս. Պատարագին՝ զենքն ալ արժանավայել մեծարանօք պատուեցին :

Պ. Եսոնք խիստ բարի բայց անոնցմէ բնաւ Տօն կամ Արարիկի հաստատել չելեր եղբայր. քանզի պատմածիդ նայելով այնպիսի յիշատակաց արժանի օր մը, որ արդէն Ս. Եկեղեցին ամեն տարի փառաւորապէս կը յիշատակէ յատուկ շաբաթականներով ու մաղթանքներով, սոյն օրը մէկ քանի ամենաբարեպաշտ ու ամենաջերմեռանդ, մանաւանդ կրօնական ամենախոր գգացմունքներով լցուած անձինք միանալով գայեր՝ հրամանաւ Սրբազան Տեղապահին՝ ըստ օրինի Հողերէն հանդէս մը կատարէր են Եկեղեցւոյ մէջ. թէ որ կը փափագիս նէ (բայց ի մեծ պահոց օրերէն) դուն ալ ինքիդմէդ այս կերպ բանի մը վրայ դիտաւորութիւն դնելով՝ դնա ուղած Եկեղեցիդ, ու մինչև անգամ թէ որ կարողութիւնդ կը ներէ, ժամանակի Ս. Պատարագին Սուրբ պատարագ մատուցանել տուր. բնաւ մէկը քեզ բան մը չի կրնար ըսել, կամ գիտաւորութիւնդ արգիլել :

Լ. Կամ ես չեմ կրնար կոր հասկցնել, և կամ դուն չես հասկնար, կամ թէ հասկնալ չես ուզեր կոր Պ. Խմբագիր :

Պ. Եսոր եւեւ եւեւօք վարանիլ պէտք չէ՛ մարդ կասկածոտ. զի այս եղելու է մէջ հասկընալու չի հասկընալու բան չի կայ. եղածը քու կին վկայութիւն հրապարակի ելած ըլլալով անոր մէջ ծածկեալ խորհուրդ մը կամ դադունի նպատակ մը ըլլալուն կասկած չըլլուիր, ըստ իմ կարծեայն :

Լ. Կասկած չըլլուիր հա՛... դուն ալ մի... կամ թէ դուն ալ մի չի հասկնալ սկսեցիր... :

Հիմա այս բանիս մէջ ներքին նպատակ մը չկայ... կամ թէ եղածը ըստ կանոնի օրինաւոր բան մըն է... անկեղծաբար չի պատասխանեմ :

Պ. Գնա՛ բանդ աղբար , իս նորանոր աղէտքներու մի հանդպցներ : Ի՞նչ ըսել կուզես , մինչև ցարդ այս օրինակ բաներու վրայ ըրած խորհրդածութիւններէս՝ յայտնած կարծիքներէս քաշած ներդրութիւններս ու կրած վնասներս մոռնալով՝ վերստին սխիմնոյն ներդրութիւններն ու վնասները վրաս հրաւիրել , ատ բանիդ վրայ իմ անյաղթելի կարծիքս յայտնելով , կամ տոտր վրայ ըստ իրաւանց մէկ քանի խօսքեր ընելով... :

Լ. Ետ ի՞նչ խօսք է խմբագիրս ճշմարտութիւն ըսելը մե՞ղք է , կամ թէ կարծիք յայտնելը յանցանք է : Հիմա ամեն մարդ , մանաւանդ խելացի՝ այսինքն քաղաքակրթեալ մարդիկ «**ԱՐԻՍՏՈՒՐԱԼԻՍՏ**» չե՞ն պօռար կոր :

Պ. Ի՛նչ... կը պօռան , կը գոչեն , Ժողովներու մէջ բարձրաձայն կ'ատենաբանեն , խոշոր գրերով կը հրատարակեն , խորհրդածութիւն խորհրդածութեան վրայ կը յաւելցնեն , փաստ փաստի վրայ կը դիպեն , բայց մի միայն իրենց կարծեաց ազատութեանը համար . նիւթապէս տկար Արևելեանին ու իր կողմնակիցներուն՝ սոյն ազատութենէ սակաւ ինչ մաս մը չեն շնորհեր , ու չի շնորհելէն ՚ի դատ՝ ամեն կերպիւ ալ կը նախատեն ու կը հալածեն զիրենք :

Լ. Կը հալածեն... «կարծեաց ազատութիւն» չե՞ն շնորհեր... ատ ի՞նչ կերպ խելացի կամ քաղաքակրթեալ մարդիկ եղած կըլլան աւտոնք , երբ այդ ազատութիւնը միայնակ իրենց սեփականելով՝ ամեն ուղտանին ընեն , ըսեն , գրեն ու հրատարակեն , մէկ ուրիշ մ'ալ իրենց դէմ բան մը ըրած ու խօսած տեսնը չի թողուն , ու չի թողնելու համար ալ ան մարդուն չորս դին կապելով՝ ամեն կողմանէ զինք նախատեն ու հալածեն : Ի՛նչ բնաւ չեմ կրնար հաւատք ընծայել ատանկ ապօրինաւոր ու բռնաւորական վարմունքի մը վրայ , ուստի չըլլայ թէ Պ. Խմբագիր՝ ասանկ կարծիք մը քու կասկածոտ բնաւորութենէդ առաջ եկած ըլլայ , կամ թէ այդ մարդիկը մեր գիտցածին պէս չըլլալով՝ յետին աստիճան տգէտ ու անկիրթ , և կամ կարելի է ատոնք անձնական գաղանի նպատակ մը ունեցած ըլլան , որուն երևան ելելուն կասկածելուն՝ այդ օրինակ անիրաւ վարմունքի

մը հետեւիլը պատշաճ տեսած ըլլան :

Պ. Ես բնաւ ատոնց մէկը չեմ գիտեր պարոն , սա միայն յայտնի գիտեմ որ՝ Աքապաթազաւորին այն Մարգարէին ըսածին պէս՝ տարիէ մը ՚ի վեր Արևելեան Պարին ու իր մէկ ընկերին դէմ «**լուեա՛** և մի՛ խօսեաց , զի մահու մեռանիցիս» ձայները կ'որոտան , յիշեալ «կարծեաց ազատութի» քարոզող մարդոց կողմէն , կամ կողմին կողմէն . հասկցա՛ր հիմա Պարոն Լըբեր , ալ դուն ինչ կուզես նէ ատոնց վրայ երևակայէ կամ կարծիք ըրէ :

Լ. Ի՞նչ պիտի երեւակայեմ , ու ի՞նչ կերպ կարծիք կրնամ ընել . յայտնի բան մըն է թէ՛ աւանկ ազատ Պարի մը մէջ այդ կերպ անիրաւութիւն մը՝ արդարութիւն ճանչցող , իրաւունք յարգող քաղաքակրթեալ մարդոց համար մեծ վատութիւն մըն է . ուստի կրնա՞ն ընդունիլ այդպիսիները՝ Աքապաթին նման չոր ու բռնաւորի անուն ունենալը , չեմ կարծեր . և ոչ միայն կարծել , այլ մաքիս մէկ անկիւնէն անգամ չեմ կրնար անցընել ասանկ բան : Երբ ընդհանրապէս խօսիլը առ աչժմ մէկիդ թողով , քեզի հետ ասոր վրայ մասնաւորապէս խօսիմք . այսինքն՝ թէ որ ըսածներդ Հայոց նկատմամբ է նէ ահա Պօլսոյ մէջ Հայ օրագիրները , այսինքն Սէճմուան , Սէրն , Մատիան , Մեղուն ու Միւնտտին , իրենց կարծիքը ազատօրէն կը գրեն ու կը հրատարակեն , մէկը բան մը ըսած ունի՞ :

Պ. Աղէկ որ այս բանս յիշելով խօսքովդ բռնուեցար , որն որ իմ ըսածներուս մեծ փաստ մը ըլլալով դուն ալ պիտի քաջապէս իմանաս թէ՛ այժմ Հայոց մէջ կարծիք յայտնելու արածութիւնը ընդհանրապէս ամենուն շնորհուած չէ , այլ գորաւորագոյնին , և ոչ տկարագոյնին :

Բայց նախապէս պէտք է սա ալ գիտնալ թէ «կարծիք» ըսելով ամեն մարդ խելքին փչածը ընել ըսել չի հեռուիր , ինչպէս հեռեցուցեր են յիշել Հայ օրագիրներէն ոմանք Պորժեքերին կը վկայէ :

Եւտակը ըսելու համար , կարծիք յայտնելուն օրինաւորութիւնը՝ Պօլսոյ մէջ երկու Հայ օրագիրներուն վրայ տեսայ , այս է՝ Սէճմուան ու Սէրն : Արդարեւ անուանի Արեւակ մըն ալ կայ , բայց կարծեօք Արևելեան Պարին կուսակից քարոզուելով՝ որով երկուքն ալ մէկ դատաստանով դատուելուն՝ այս մասին անոր համար ինչ ալ որ ըսեմ , ոմանց առջին կողմնակցութիւն մը ըրած պիտի համարուիմ , այս պատ-

Գիտնաս լրաբեր պարոն, որ ինձ համար մէկը ինչ որ ըսէ ու ինչ կերպ նախատական խօսքեր ընէ, (մանաւանդ հայոց մէջէն, որ այժմմարդ նախա տեղը ընդհանրապէս սովորութիւն եղած է, մեծ մասամբ անարժանութեամբ) բնաւ չեմ զայրանար, մանաւանդ թէ սիրով կը համբերեմ. բայց այդ անիծեալ կողմնակցութեան խօսքը, որ անշուշտ անկէ կը հետեւի մարդահաճութիւն, որուն ծնունդն է մամոնապաշտութիւնները որ իմ վրաս կուրօրէն կը յարմարցնեն, անտարակոյս առանց այս վատութեան համբերելու՝ Սուրբ Պետրոս Աշխարհարացիին ծանր գաւազանը գըլլելին կինջեցնեմ, ինչպէս որ ինքն իրեն հերքելէ ըսողին գլխուն կը կոխեցնէր. Այս մասին այժմիկ այսքանը գիտցիր տէ, որ մը խօսքս գործքով կը հաստատեմ. Իսկ միւս խօսքիդ համար պարզապէս կըսեմ թէ՝ Սէր օրագիրը հրատարակուած օրէն մինչև ցարդ բնաւ մէկու մը դէմ ծանր կամ արհամարհական խօսք մը ըրած չէ, ինչպէս առաջներն ալ ըսի՝ բաց ի օրինաւոր կերպիւ կարծիք յայտնելէն. ասկէ ետքը կրնէ չնեւր ան չեմ կրնար գիտնալ. Մէծմուսին համար կրնամ ըսելու թէ՝ այդ երբեմն ըրած է, բայց երբ, որուն, կամ ինչ կերպ գրուածքներու դէմ ըրած է այդ արհամարհական խօսքերը ան ալ գիտե՞ս մի։

Լ. Եւ խոսիք ըսելու համար չեմ գիտեր. որովհետեւ տարիէ մը եւեւ է հոս չըլլալուս պատճառաւ չեմ կրցեր զանոնք կարդալու։

Պ. Ուրեմն ասոր վրայօք ես իմ կողմանէս բան մը չըրած՝ դուն գնա յիշեալ հինգ օրագիրներուն հրատարակուած երկու տարուան թերթերը ամբողջ կարդա, որոնց մէջ կը գտնես այն հաստատեցները, որոնք անշուշտ երկու լոյս կուտան քեզի. որն որ մէկով պիտի իմանաս երկու կողման ունեցած կարծեաց ազատութեան գաղափարներն, ու միւսով՝ Մէծմուսին ատեն ըրած արհամարհական խօսքերուն ծանրութեան աստիճանն ու պարագաները պիտի բաղդատես՝ միւս երեք օրագիրներուն ըրած սարսափելի ու ամենաճանր խօսքերը աչքիդ առջին շարելով։

Նաեւ սա մէկ երրորդ լոյն ալ պիտի գըտնես ատոնց մէջ եթէ գիտողութիւն ընես. այսինքն՝ թէ որ վերջներուն հրատարակիչները Վերապետ չըլլալով՝ ուրիշ այնպիսի բարձր աստիճան մը ունենային, որով կարենային խօսքով ըրած վնասողական սպառնալիքներն գործքով կատարել,

Աստուած հեռի՝ արասցէ, այդ խօսքերուն են. թակալացող օրագիրներն կամ անձինքները այժմ աշխարհի որ կողմերը կրնային ըլլալ

Ի՞նչ ինքնակոչ պարոն լրաբեր, ասոնք ալ իմացարձ, ալ բաւական է ըսածնիս այլ ըսելիքներնիս ալ. ուստի ալ թող զիս, ու դուն գնա դեռ այդ խօսելիքներդ քիչ մ'ալ ուրիշներու հետ խօսէ և այն լուրերդ ալ անոնց հաղորդէ. զի ես այս սուհեաւ անիրաւութեանց հետ պատերազմելու ոչ ժամանակ ունիմ և ոչ յօժարութիւն. թող այն անյալթելի ու անմահ, և միանգամայն համբերող արդարութիւնը՝ ժամանակին անոնց գըլլելը ճգմէ, ամեն կողմանէ զերենք խայտառակելով

Հասկցար հիմա բարեկամ իմ վերջին խօսքս, ալ ուրեմն սա վայրկեանս հեռացիր ինձմէ նայիմ։

Լ. Ինչպէս. հեռանալ, ախտո՞ւ ուրեմն քեզի՝ մեծ մեծ խօսող և ոչինչ գործող խմբագիր. Օրագրոյդ առաջին թիւին մէջ դրած զորաւոր Ազգիդ մի նայիմ, թէ հիմակուան ըրած ակար խօսքերուդ. Ո՛ւր Արևելեան դարիդ՝ Ազգային զանազան օգտակար լուրեր հաղորդելու, պէտք եղած ատեն օտար ու անիրաւ յարձակմանց դէմ պաշտպանութիւն ընելու, կեղծաւորութիւններ խաբէութիւններ երևան հանելու, վնաս հայրենեաց գաղտնիքներ յայտնելու, ներքին ոչնաւազդեալութիւն քննելու, Բեհիմեներ ճանչցնելու ու անոնց բռնաբանելու զգուշացնելու յանձն առած պաշտօնն ու խոստմունքները, և ո՛ւր այժմեան քուկին այդ օրինակ վարմունքդ. Ո՛ւր խոստմունք, և ո՛ւր կատարում. Նայիմ ասոր ինչ պիտի ըսես ու ինչ պիտի պատասխանես։

Պ. Նախապէս՝ ըրած ծանր խօսքերուդ սիրով կը համբերեմ, երկրորդ՝ մինչև հիմա ըսածներէս բան մը չես հասկըցեր պիտի պատասխանեմ, երրորդ՝ Արևելեանիս ցարդ հրատարակուած թիւերը ամբողջ չես կարդացեր պիտի ըսեմ։

Լ. Ինչէն։

Պ. Ինչէն կուզէ՞ս մի ես, ժամ մըն է քեզի հետ ըրած խօսակցութիւննիս ի՞նչ բանի վրայ էր

Աս քեզի բան մը զրուցեմ պարոն, քուկին այդ վերջին ըսածներդ նորանոր ու շատ երկար խօսակցութեանց դուռ մը պիտի բանայ՝ քանի որ մինչև ցարդ ըսածներուս էական ոգին չես իմացեր, և ուստի այս անգամ ասոնցմէ եւեւ

նաւանդ թէ ընտել լինքը չէր, զի անմեղը՝ իւր յա-
նիրաւի պատիժը կրած ժամանակին միջառայրը բուն
գողը ձեռք անցաւ: Ասոր վրայ այն գողցուած
բանին պահապան եղող մէկ քանի անձինք կեր-
թան Քարոզիչին կը բողբեն. ան ալ իր մէկ սի-
րելին քովը կը կանչէ եւ կը խնդրէ անկէ, որ ներէ
այն մարդը (որ բանտն էր) հոն կանչելու, ու (զինք
զուրկնել տալու համար) թեթեւ պատիժ մը տու-
լու, առաւել այն պահապաններուն աջքը մտնէ ու
համար: (Ըստ մեզ՝ իբր թէ կեանքին մէջ երեսելի
գործ մը տեսնելու նկատմամբ): Սիրելին կը հաճի.
Քարոզիչը՝ ալ դուն հոս մի կենար ըսելով զինքը
կը ձամբէ: Մարդը կը բերվի. Քարոզիչը նախ
«տուր վրայ նայեցէ՛ք՝ տապանձա մապանձա չը
գտնուի» կըսէ ժամկոչներուն. կը նային բան մը չը
կայ. մօտը կը կանչէ մարդը ու մէկ քանի ապտակ
կը զարնէ անոր յանկարծ: մարդը (զինք արդարա-
ցընելու նպատակաւ) բողբելու համար բերանը չը
բացած՝ գետինը կը զարնեն զանի ու կսկըսին քե-
մեներով (եռմբուսներով) ձեծել. մարդը կը պօ-
ռայ, ախաղանք կը բերեն՝ կը պառկեցնեն մարդը
ու հարիւրէն ետէլ ցուպ կը զարնեն ոտքերուն, յե-
տոյ կարծակին: (Զի անտ այս միջոցիս էր որ բուն
գողը կը բռնուի, գողցած բանը ձեռքն ըլլալով):

«Քարոզիչը պահպանիչ մը կըսէ մարդուն վը-
րայ՝ (զի նոյն ատեն ուրիշ բան մը ընելու կարող
չէր). ու մէկու մը կունակը տալով իր տեղը կը զը-
կեն:

«Մարդը 44 օր հիւանդ պառկելէն ետքը՝ քա-
նի մը օր առաջ Պօլիս կը զրկեն, հոն վարպետ բը-
ժիշկներու ձեռքով դարմանուելու համար:

«Եթէ չը հաւատար իմ խօսքիս՝ կրնաք երթալ
մարդուն այժմեան եղած տեղը (Հաս-քէօյ) ու ձեր
աչքով տեսնել հոն իր տունը այդ մարդուն վրայ
քեքմէներուն (մանաւանդ եռմբուսներուն) կապուե-
ցած նշանները եւ ոտքերուն վրայ ախաղանքի նշան-
ներուն տեղը, որ միտերը կտրտած է: Մարդը հոս
եղած ատեն ապրելուն յոյս չը կար. չը գիտեմ հոգ
ինչպէս է:

«Մէշ Քարոզիչին անհողութեամբը՝ Գիւղիս
Հայերէն մէկ քանին, ուրիշ նոր յանցանք մ'ալ
գործած են ուրիշ. . . է եղող անձերու դէմ. ա-
սոր համար ալ կարծեմ գրուած է այս ինչ տեղեր
եւ անկէ անշուշտ Պատրիարքարանն ալ »:

(1861 Մարտ 25) Ստորագրութիւնը հարկաւ
1862 Յունուար Մեղուին քովնէ:
քանին ընչաչ չիլուն:

«Տեսնենք (կըսէ Մեղուն) կրօնական ու Քա-
ղարական ժողովներն ինչ պիտի քնեն այս եղե-
լութեան »:

«Մասիսին մէկ քիւին մեջն ալ այս խնդրոյն
վրայ բան մը կարդացեր էի, որ մինչեւ անգամ
յիշեալ Քարոզիչին ալ այն Գիւղը կենալուն անկա-
րելիութիւնը կը հաստատուէր, բայց . . . »:

«Զեմ գիտեր քէ Միւնատին ալ այս մասին բան
մը գրէր է, որովհետեւ այն բնիկ օրագիրը ես ոչ
կը կարդամ եւ ոչ ալ անունը լսել կուզեմ. . . »:

«Կը խնդրեմ Յարգոյ Խմբագիր, որ այժմիկ այս
Այլաբանական համառօտ գրութիւնս իսկ արդա-
լութեան հրատարակէր. եւ եթէ հարկ ըլլայ՝ ասոր
վրայօք ուրիշ պարզօրէն գրութիւն մի ալ կը յու-
ղարկեմ »:

Մնամ եւայլն:

Տաք զրով կապուելու
անտէն ունեցող մէկը,
զոր տօնախմբութիւնս
Հոկտեմբեր ամսուն մէջ
կը հանդիպի:

Այս ողորդել զրութեան վրայ մեր կողմէն
ըլլալու դիտողութիւնները յաջորդ թերթով:

ԿԱՆՈՒՅՈՒՄՆ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ ՓԱՊԱՐԱՏԻ (ՆԱԱՐՐԵՆԵՐՈՒ)

Այս օրերս Եւրոպայէն տեսալ մը զարմա-
նայ եղ եկած է, որ ըստ բազում վկայութեանց
մարմնայ վրայ գտնուած միջեւ տասն եւ ութը
քսան կամ աւելի տարւածն կոշտերը անմիջապէս
հալեցնելով կը բժշկէ, եւ զրեթէ Պօլսոյ մէջ
մարդ չիլայ որ այս սարսափելի տանջանաց ենթա-
կայ եղած չըլլայ, բայց յուսալի է որ քիչ ատեն
ուան մէջ այս ախտին բռնուողներուն անձնա-
կան անհանդաժութիւնը հանդատութեան կը
փոխուի:

Գտն կ'ստիտէ մի վրայ տեղու համար տա-
նելու փափաքողները՝ կը գտնեն նոյն տեղէն,
Մահմա փաշայի գլուխը, Գալճըլար խանի
մէջ թիւ 2 Փարիզու Գրատունը, որուն գինն
ալ խիստ աժան ըլլալով մէկ մասը 20 զուրուշի,
եւ ինչպէս դործածուելու կերպին վրայօք ալ
տակալ թուզթ մը կ'է, որուն մէջ մասնաւոր
բացատրութիւն կը տրուին, նոյնն ալ մէկտեղ
կ'են զինք:

Խմբագիր-Տնօրէն
Մ. Գ. ՏԵՅԻՐՄԷՆՅԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ռ. Յ. ՔԻՐՈՒԲՅԱՆ
ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ՅԻՆՏԱՆՃԱՐ